

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

כרך יד, תשכ"ג

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

„מיום שפסקה שירת ספרד — התחילה תקופת השממון.
שנת המוות לשפה העברית... והנה בא המשורר יל"ג,
בסבלנות גדולה ובאמנות רבה התיך יל"ג את הלשון בכור-
אש עד שעשה אותה ללשון. עד גורדון היה רק חל מפורד,
ובא המשורר יל"ג ולש אותו ועשהו לחומר. אלמלא עשה יל"ג
את החומר, לא היינו יכולים לעשות ממנו דמות וכלים...
תנו כבוד לזכר אותו הלוחם הגדול השליט היחידי בשפה
העברית“.

שמעון תודר

אמרות מ„משלי יהודה“ ליל"ג *

אין חכמה אין עצה נגד הרצח (ב, ז)

ע"ד: אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה' (משלי כא, ל).
ואילו עגנון ב„תמול שלשום“ אומר: אין חכמה... לנגד מלאך
המוות.

אל תתחר עם שתקיף ממך (ב, א)

מעין: אל תתחר במרעים (תהלים לו, א); [ולא יוכל לדין עם שתקיף
ממנו (קהלת ה, י)].

אמותה הפעם ארדה לשאולה, ובידי תחמור אל אפולה (א, יז)
ע"ד: נפלה נא ביד ה'... וביד אדם אל אפולה (ש"ב כה, יד)

* האמרות הן משני הספרים הראשונים של „משלי יהודה“.
הסימנים בצד כל מימרה מורים על הספר ועל מספרו של המשל.

אנוש כי יביא על נפשו קרץ, יזעף לבו על שופט הארץ (ב, יז)
[מעין אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יזעף לבו (משלי יט, ג)]
באורך אפיים אחרית ותוחלת, וקצר רוח מרים איזולת (א, ז)
בעוזן חמור חמורתיים נפלנו (א, יד)
בעור ארי חמור חמורתיים (א, כב)
[ע"פ שופטים טו, טז]

בצרה לא יועיל דמעה ובכי, רק עצה וגבורה (ב, ג)
בצר לגדולים הצעירים נחבאו (ב, ג)
גם אוזני החמור, גם אצבעות הדוב — לפרוט על נבל
ולשורר לא טוב; אם ממעי אמותיכם רוח השיר עליהם
לא תנוח... (א, יג)

גם הדגה הדקה תבוא בית מרוח (א, כד)
הבעד שה אוֹבד יֵרֵד ארי שחת? (א, יד)
הַיּוֹדֵעַ לְבִיאִים יֵדַע הַצֶּעֶר (ב, יז)
חמור בעור ארי (א, כב)

טוב מלוא כף נחת את פנינו — ממלוא חופניים בקצות
ארצנו (א, כה)

כעין: טוב מלוא כף נחת בא"י ממלוא תפנים בעבר הירדן
(ויקרא פרשה ג)

יען כי ריקה את, לכן תצללי (ב, ד)
תצללי — מלשון צליל, תשמיעי קול. הרעיון: אסתירא בלגינא קיש
קיש קריא (ב"מ פה)
יפי תואר אדם כי נשחת פעם, לא יוכל לתקון גם חרש
רב טעם (ב, ה)

יש אנשים כנחשים לרוע, בחמת עכשוב על כול יתנפלו (א, ג)

יש פנים נזעמים ולב טוב בקרב (ב, יט)

[השואה קהל' ז, ג]

כל יתרון, כל יופי צברת, רק הדעת חסרת (א, ד)

דוגמת : דעה חסרת — מה קנית ? (ויק"ר פרשה א)

לא אותו יוקירו, כי אם אדר היקר אשר עליהו (א, טו)

ע"כ אמר ר' יוחנן על בגדיו "מכבדותא" (שבת קיג)

לולא ידעתי, מי היה אביך, גם אני מקולך נבהלתי

דברי הארי לחמור (א, יא)

לראות מומנו עטלפים אנו, ולמומי רעינו עין נשר לנו (א, ט)

כשימוש המצוי של : כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו (תוס')

נגעים א)

מה ימריצכם היחש, אם אתם מאין ופעלכם כחש (ב, ב)

[שים לב לחריזה הליטאית של ש—ש (יחש—כחש)]

מה לאהבה במשואת צלמוות ? (א, יד)

מלך חכם יודע כשרון עבדיו (ב, טו)

מן היצורים תבין את היוצר (א, ב)

דמיתם את הצורה ליוצרה (דבר'ר פרשה א) ; בגדל יפעת היצורים

נבט דמיון יוצרם (חכמת שלמה, הוצ' כהנא י, גיה)

נאוה למלך אורך אפיים (א, ז)

עזר לא בזמנו כרפואה אחרי מות החולה (א, יט)

פני צוהלים ושמחים, ובידם תך הוות ומרמה (ב, יט)

מעין : רוממות אל בגרונם וחרב סיפיות בידם (תהלים קמט, ו)

שמחה מה עושה במעונות עצבת ? (א, יד)

תלד הגבעה הרמה עכבר שחציו אדמה (ב, כה)